

FLORINA ILIS – CRUCIADA COPILOR – CR, 2005

Fișe la o nouă lectură

Subiectul este senzațional, precum știrile din ziarele de scandal. Evenimentele imaginate sunt grave, iar coborîrea lor în ludicul copilăriei dezvăluie și mai apăsător găurile din șvaițerul românesc. Bogat în evenimente și personaje, cu un ritm captivant, subiectul este aproape imposibil de rezumat, și la urma urmelor un rezumat ar fi și inutil. Titlul romanului, mai ales că trimite spre un eveniment istoric tragic din secolul al XII-lea (Cruciada copiilor), e suficient pentru a trezi curiozitatea și a îndemna la lectură.

*

Problematica este una complexă atât prin teme și motive, cât și prin relațiile în care sunt puse acestea. Romanul își propune o radiografiere a societății românești postdecembriste.

*

Sub poezia de aventură specifică copilăriei și sub aparentul zîmbet, romanul ascunde probleme și întrebări grave de ordin social, moral, politic, spiritual, educațional, informațional, cultural care privesc individul, familia, comunitatea. Acestea devin acute și dramatice în momentele de criză și tranziție care se *încăpățânează* să nu aibă scadență. Toate sunt supuse analizei în contapartidă cu universul și aspirațiile copiilor.

*

Părinți / copii: o relație complexă și complicată între generații; romanciera evită abordarea unilaterală și în șabloane, forează adînc, nuanțat căutînd punctul inefabil în care luciditatea trebuie să se înfilnească cu sentimentul ...

*

Ce se vede în radiografie? Prietenia și dușmănia; poezia și imacularea iubirii; solidaritatea și egoismul; modestia și îngînfarea; inocența și violența; adevărul și minciuna; împlinirea și frustrarea; misticismul și știința; spiritul și tehnologia; naturalul și fabricatul (artificialul).

*

Problematică socială: merge mîna în mîna cu aspectele morale și spirituale; consecințele negative asupra individului și comunității: interesul personal sau de gașcă, lipsa de profesionalism; birocrăție absurdă, harababură în stufărișul legislativ; corupție; hoție; mass-media care manipulează pînă și buletinul meteorologic; sărăcia/bogăția; luxul “modern”/mizeria; presa cu exagerările și fantazările ei, cu goana ei după senzațional și dorința demonică de a fi a patra putere în stat; biserica implicată în treburi pămîntești, prea pămîntești; mass-media care imbecilizează omul prin denaturare, manipulare promovarea falselor valori, inducerea unei sacre

admirații pentru hierofania televizată a “Olimpului” vip-urilor; fascinația de meduză a TV-ului; imagini, chipuri, gesturi, vorbe, de tot hazul, dar care nu provoacă un râs, care nu descrețește fruntea, ci, dimpotrivă, amărește; sentimentul religios (cu tot ce implică el pozitiv spiritual și sufletește) înlocuit de excesul trupesc și de *rețelele de informații și de socializare prin internet*.

*

O reflecție cioraniană a ziaristului Pavel Caloian: “sîntem într-o continuă amînare, o istorie a amînării e istoria românilor! de parcă destinul unei țări poate fi amînat la nesfîrșit, te ia pe sus orice ai face, cum s-a întîmplat și cu revoluția! Dar noi, românii, ne-am format la școala amînării și a răbdării, suntem etern amînații istoriei! Cînd oare ne vom lua destinul în mîini?!” (p. 285)

*

Ce este România? Pagină esențială pentru sensul, ținta romanului; lista aiuritoare cu revendicări, cu care copiii cruciați se prezintă la negocierile cu autoritățile; naivitatea și chiar absurdul acestor revendicări dezvăluie lipsa de structurare a societății, lipsa de *idealuri și de perspectivă*; România o țară tragică și plină de humor; România într-o permanentă vîrstă incertă, departe de cea a maturității.

*

Alte aspecte: “Regimurile post-revoluționare, așa zis democratice, avînd în structurile de bază mentalități comuniste care supraviețuiesc căderii făuritorului lor, sunt extrem de alunecoase și periculoase în noua și perversa lor înfățișare democratică” (p. 87, 88, 175 ...)

*

Sterilitatea, găunoșenia, noua limbă de lemn a discuțiilor pe teme de pedagogie și morală ale dascălilor pe care copiii cruciați i-au “arestat preventiv” încuindu-i în compartiment; sechele schizofrenice ale comunismului; pseudoștiința și ideologizarea profesiei (p.165-166)

*

Copilăria: lumea este într-o permanentă schimbare, deci, copilăria nu mai poate fi ca pe vremea lui Nică, Dănuț, Olguța; periculoasă nu este schimbarea în sine, ci căderea necontrolată în “exagerațiuni”: aventura în pădure sau pe baltă; căutarea de comori și urme ale istoriei; lupta cu pupăza sau furtul cireșelor; aventura în bibliotecă au fost înlocuite abuziv și fără discernămint cu șederea ore în șir la computer pentru jocuri și filme în majoritatea lor covîrșitoare absurde, stupide și peste măsură de belicoase, și de ascultatul cu căștile în urechi a unei anumite “muzici”; (vezi lista cu revendicări a copiilor cruciați).

*

Spre deosebire de majoritatea romanelor contemporane care iau în obiectiv epoca comunista ori cea postcomunistă sunt *critice cu patimă* “justițiară” și pe deasupra prost motivată

și superficial îmbrăcată estetic, cel al Florinei Ilis este critic fără patimă și realizat estetic; prozatoarea nu agreează proza minimalistă, mizerabilistă, egoși nonfiction.

*

Inspirație și modele: dincolo de posibilele modele livești, modelul fundamental rămîne cel real – mineriadele (mai ales ultima).

*

Personajele: romanul impresionează prin numărul lor; scriitoarea le stăpînește așa că mulțimea lor nu impietează cu nimic structura narativă și nici nu diluează problematica romanului; cu toate că sunt doar crochiuri, personajele sunt memorabile; fiecare personaj ilustrează un aspect al lumii, fiecare, prin negativitatea sau pozitivitatea lui, exprimă o părticică din ADEVĂRUL pe care romanul îl conține în ficțiunea sa; ziaristul Pavel Caloian ar merita o mențiune în plus: în anumite momente ale narațiunii devine locotenentul naratorului.

*

Haloul metafizic: întâmplările narate, situațiile și gândurile personajelor sunt în fond debateri asupra ființei și a societății, care au halou metafizic; dimensiunea metafizică e atît de bine încapsulată în componentele textului încît lectura rapidă și superficială reduce romanul doar la aspectele sociale și politice imediate, punctuale de suprafață.

*

Narațiunea este de tip segvențial, dar nu după principiul fragmentării firului epic principal pentru introducerea unor fire epice secundare, ci după legile polifoniei și simultaneității; cîte personaje atîtea voci; vocea naratorului face parte din acest cor pe mai multe voci.

*

Polifonia din *Cruciada copiilor* este alta, mai subtilă, decît cea, de pildă, a lui Cezar Petrescu din *Carlton* sau a altui interbelic ori postbelic la care este vorba mai de grabă de o aglutinare de fragmente, lipsind relaționarea subterană a vocilor; renunțarea la punct pune în evidență fluxul continuu și simultan al evenimentelor și al gândirii personajelor; ? și ! sunt semne de punctuație cu puternică funcție psihologizantă; virgula marchează prezența în aceeași frază a vocilor personajelor și aceea a naratorului.

*

Simboluri, metafore, imagini: complexitatea problematică și polifonia narațiunii sunt susținute de o rețea de simboluri și metafore: obiecte; toposuri; imagini; gesturi; situații; cuvinte și sintagme; numele personajelor; o posibilă listă: gemenii; gara; trenul; călătoria; “lupta” dintre Deliu și Calman (Cain și Abel); rebusul pe care Tiberiu (unul din copii cruciați) încearcă să-l rezolve; ploaia, micile tablouri de natură (nocturnă sau solară); *mușchetarii* “frăției inelului”; jertfa, ceremonialul înmormîntării; ploaia; **era nevoie** încă o dată de jertfa copiilor pentru

intrarea în normalitate?; de **onoruri** copiii au nevoie cât sunt în viață; **ploaia** cu care se încheie ceremonialul înmormântării este o lustrație? O spălare a păcatelor și o promisiune de pentru viitor?

*

Zîmbetul din colțul gurii; în acest registru sunt realizate majoritatea personajelor adulte (la exemple a nu se uita înalta față bisericească); imitarea de către copii a lumii adulților o aruncă pe aceasta, nu de puține ori, în ridicol; irizările ironice vizează situații, caracterul, limbajul (găunos, demagogic, pretențios) adulților; autotribunalul **ad-hoc** al părinților din partea finală a romanului; în registrul comic se încadrează cele două-trei scene caragialești și moromețiene, când ironia este insuficientă autoarea trece la observația și comentarii cinice.

*

Lexicul este cel al limbii literare uzuale, dar în care romanciera implementează cu abilitate cuvinte și sintagme din domeniul calculatorului și internetului, și fraze în engleză (sub acest ultim aspect oare nu întrece măsura); limbajul nu este subordonat calofiliei.

*

Cruciada copiilor nu este nici utopie, nici distopie după chipul și asemănarea realității, dar nici simplă satiră la adresa acelei societăți; este o **poveste** cu copii pentru oameni mari; **este o parabolă**.

*

Ca în oricare roman realist sunt o serie de indici de localizare spațio-temporală; dacă se diminuau pînă la renunțare la efectul lor de *provincializare*, atunci parabola deschidea mai larg romanului poarta spre universalitate.

*

În maratonul prozei de azi s-a desprins un pluton fruntaș de 5-6 romane, fiecare aspirînd la un loc pe podium; fără doar și poate pe podium va urca *Cruciada copiilor*, fără amenințarea detronării.